

İLKÖĞRETİM FEN VE MATEMATİK ÖĞRETMENLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN KAYGI DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

THE INVESTIGATION OF ANXIETY LEVELS OF PRIMARY SCHOOL SCIENCE AND MATHEMATICS TEACHER STUDENTS' ACCORDING TO SOME VARIABLES

Yrd.Doç.Dr.Abuzer AKGÜN* akgun@dicle.edu.tr Yrd.Doç.Dr.Selahattin GÖNEN* sgonen@dicle.edu.tr Yrd.Doç.Dr.Murat AYDIN* muraydin@dicle.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Fen Bilgisi ve Matematik Öğretmenliği öğrencilerinin kaygı düzeylerinin branş, cinsiyet, başarı durumu, arkadaşlık ilişkileri, yapmayı istediği meslek, barınma durumu, kardeş sayısı, anne-baba tutumu ve ekonomik durumdan nasıl etkilendiğini araştırmaktır. Araştırma, 2005–2006 öğretim yılında Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Fen Bilgisi ve Matematik Öğretmenliği programına devam eden 186 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak Spielberger ve arkadaşları tarafından İngilizce olarak geliştirilen ve Öner ile Le Compte (1998) tarafından Türkçeye uyarlanan “Kendini Değerlendirme Anketi” ve kaygı düzeyini etkileyebileceği düşünülen dokuz etmeden oluşan “Kişisel Bilgi Anketi” kullanılmıştır. Bu anketteki sorulara eksiksiz yanıt veren 164 öğrencinin sonuçları değerlendirmeye alınmıştır. Elde edilen verilerin analizinde bağımsız gruplar t-testi, varyans analizi ve Scheffé testi teknikleri kullanılmıştır. Analiz sonuçları, Fen Bilgisi ve Matematik Öğretmenliği öğrencilerinin kaygı düzeylerinin cinsiyet, başarı durumu ve anne-baba tutumları gibi değişkenlerden etkilendiğini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Kaygı düzeyi, başarı, cinsiyet, fen, matematik, anne-baba tutumu.

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate how some factors such as branch, gender, success at school, sociableness, job perspectives, accommodation facilities, number of siblings, parents' attitude and economic status influence the anxiety of science and mathematics teacher students. This study carried out on 186 science and Mathematics teacher students', but 164 of the 186 questionnaires were received. “Self Evaluation Questionnaire” that was developed firstly by Spielberg and his colleagues and adapted to Turkish by Öner and Le Compte (1998) and in addition “Personal Information Questionnaire” that includes nine items were used as a data collected instruments. Independent groups t-test, ANOVA and Scheffé test techniques were used to data analysis which was obtained by this study. The results of analysis indicated that anxiety levels of science and Mathematics teacher students were influenced by variables such as; success at school, gender and parents attitude.

Key Words: Anxiety level, success, gender, science, mathematics, parents' attitude.

* Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Fen Bilgisi Öğretmenliği

* Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi OFMA Bölümü, Fizik Öğretmenliği A.B.D

* Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Fen Bilgisi Öğretmenliği

GİRİŞ

Kaygı genel anlamda tehdit edici bir durum karşısında birey tarafından hissedilen huzursuzluk ve endişe durumu olarak tanımlanmaktadır (Scovel 1991; Işık, 1996). Olumsuz yönlerine rağmen kaygının organizmayı uyarıcı, koruyucu ve motive edici özellikleri de vardır. Kişinin yaralanma, acı, cezalandırılma, ayrılık, düş kırıklığı gibi durumlara karşı kendisini hazırlaması kaygının *uyarıcı*, tedbir alması ve eğer olumsuzluklar yaşanırda daha kolay atlatması *koruyucu* ve başarısız olma endişesi ile daha çok çalışmaya sevk etmesi ise *motive edici* özelliklerine verilebilecek örneklerdir. Bu özelliklerinden dolayı Allwright ve Bailey (1991) kaygının aslında o kadar da sakınılacak bir duygu olmadığını savunmaktadırlar. Bununla birlikte öğrenme sürecini zorlaştıran ve başarıyı engelleyen olumsuz kaygı ile kişilerin doğal edimlerinin daha üstünde başarı sağlamalarına neden olan olumlu kaygının ayırt edilmesi gerekir (Scovel 1978). Olumlu kaygı bireyi toplum içinde önemli konumlara gelmeye motive etmekte ve öğrenmeye karşı istekli kılmaktadır. Olumlu kaygı birey tarafından iyi yönetilmediğinde ise ne kadar çaba gösterirse göstereceği başarısız olacağını hissederek, kaygının esiri haline gelecek ve başarabileceğinin daha azını ortaya koyacaktır.

Scovel (1978), kişinin karakteri ile bağlantılı yani kişiliğe bağlı ya da sürekli kaygı ile kişinin çevresinde gelişen olaylarla ortaya çıkan duruma bağlı kaygı arasında farklılıklar olduğunu vurgulamaktadır. Bazı kişilik özellikleri geleceğe yönelik kaygının artmasına neden olmaktadır. Örneğin, mükemmeliyetçi bir yapıya sahip bireyler, fen ve matematik öğrenme sürecinde herhangi bir başarısızlık karşısında ümitsizliğe kapılmakta ve kendilerine karşı gösterilen eleştirel yaklaşımlar, başarılarını olumsuz yönde oldukça etkileyebilmektedir. Bu mükemmeliyetçi yapının kökenine inildiğinde aile-birey ilişkisinin önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Özellikle otoriter aile yapılarında yetişen çocuklarda bu özellikler daha çok göze çarpmaktadır. Başka bir kişilik yapısı ise diğer bireylerin kendisi hakkında ne düşündüklerini ve üçüncü şahısların nasıl bir edim gösterdikleri konusuna fazlasıyla yoğunlaşan bireyler bir başarısızlık karşısında kolayca özgüvenlerini yitirmekte ve bu durum onların daha yoğun kaygı yaşamalarına ve beraberinde de başarısızlıklarına neden olmaktadır. Okul ortamı göz önüne alındığında ilköğretiminden üniversiteye kadar bireyin kendi dışındaki bireylerle iletişimde

gerek sınıf ortamında gerekse sınıf dışında bu tür kaygıların yaşanması, öğrencilerin hedeflerini tam anlamıyla doğru olarak gerçekleştirmelerine engel olmaktadır.

Gelişen teknoloji, günlük yaşamda sağladığı kolaylıklara karşın birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu sorunların başında, bireylerin yalnızlaşması ve yaşadığı toplumdan uzaklaşması gelmektedir. Bu durum bir toplumda aynı kültüre sahip bireyler arasında eğitim ve sosyo-ekonomik farklılıkların oluşmasını hızlandırmaktadır. Bunun sonucunda aynı aile ortamında ve aynı koşullarda yetişen kardeşler arasında eğitim, sosyo-ekonomik durum ve yaşama bakış açılarında farklılıklar meydana geldiği toplum içerisinde gözlenmektedir. Genelde toplum, özelde aile bireyleri arasındaki bu farklılıklar kaygıları artırmaktadır. Özellikle anne-babanın çocuk yetiştirme tutumu, çocuğun sosyal gelişimini etkileyen önemli değişkenlerden birisidir. Ebeveyn tarafından çocuklara gösterilen sevgi, çocuğun temel güven duygusunu pekiştirir ve bunun sonucunda çocuğun çevresindeki insanlara karşı tutumlarında olumlu etkiler oluşturur. Ebeveynin; demokrat ve eşitlikçi, aşırı koruyucu veya otoriter davranması çocukların farklı sosyal davranışlar benimsemesine yol açar. Ailelerin bu tutumları öğrencilerin kaygı düzeylerini etkilemektedir (Yavuzer, 1992; Geçtan, 1995; Bozkurt, 2004). Varol (1990)'a göre ebeveynlerin beklediği yüksek başarı düzeyine ulaşamama endişesi öğrencilerde kaygı oluşturmakta ve bu da öğrencilerin başarılarını olumsuz etkilemektedir. Ebeveynlerin bu beklentilerinin öğrencilerin her eğitim basamağında devam ettiği söylenebilir. Özellikle üniversiteye giriş sınavı sürecinde ebeveynlerin beklentileri, öğrenciler üzerinde önemli bir kaygı oluşturmaktadır. Yapılan araştırmalar öğrencilerin üniversiteye girişte kaygılarını bitirmediğini, yeni kaygıları beraberinde getirdiğini göstermektedir (Çakmak ve Hevedanlı, 2005).

Üniversite yılları öğrencilerin yaşamlarında önemli yıllar olmakla birlikte kaygılarının oldukça fazla olduğu dönemlerdir (Bozkurt, 2004). Bu kaygılar daha çok mezuniyet, mezuniyet sonrası iş ve işsizlik konularında kendini göstermektedir. İş seçimi, toplum içinde alacağı rol ile ilgili planlar, arkadaşlıklar, iş bulamama korkusu ve aileye karşı sorumluluklar bireyde kaygı yaratıcı etmenlerden bazıları olarak sıralanabilir (Çakmak ve Hevedanlı, 2005). Kuzgun (1982)'a göre "Meslek seçimi bireyin kendisine açık meslekleri, çeşitli yönleriyle değerlendirip, kendi gereksinmelerini dikkate alarak, istenilir yönlelere daha çok, istenmeyen yönlelere daha az

yönelmeye karar vermelidir.” Kepçeoğlu’na (1994) göre, bireyin ihtiyaçları, duyguları, tutumları, değerleri, ilgileri ve yetenekleri mesleğin seçiminde önemli rol oynar.

Kaygı ile ilgili çalışmalar incelediğinde, öğrencilerin üniversite sınavları başta olmak üzere sınavlarla ilgili kaygılarının ele alındığı görülmektedir (Varol,1990; Sazak ve Ece, 2004; Kaya, 2003; Genç ve ark., 1999). Buna karşın, üniversite öğrencilerinin kaygıları ile ilgili çalışmalara pek rastlanmamıştır.

Üniversite öğrencilerinde var olan kaygılarının ilköğretim kademesine kadar uzandığı göz önüne alındığında kaygıları kontrol etmeyi öğrenmede aile kadar öğretmenlerin de rolü olduğu düşünülmektedir. Bu da ancak kendi kaygılarını kontrol etmeyi öğrenen öğretmenler ile mümkündür. Bu nedenle ilköğretimde görev alacak öğretmen adaylarının kaygı düzeylerinin belirlenmesi önemlidir. Bu yönüyle bakıldığında yapılan araştırmanın, gelecekte ilköğretim öğrencilerinin eğitim ve öğretiminden sorumlu olacak öğretmen adaylarının kendilerini değerlendirme durumları ve kaygı düzeylerinin belirlenmesi açısından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Nascente (2001), öğrencilerde kaygıya neden olan durumların belirlenmesinde gözlem, anket, günlük tutma ve görüşme olmak üzere dört teknik önermektedir. Bu çalışmada, Fen ve Matematik öğretmen adaylarının kaygı düzeylerini belirlemek için anket ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, İlköğretim Bölümü Fen Bilgisi ve Matematik öğretmenliği programına devam eden öğrencilerin branş, cinsiyet, başarı durumu, arkadaşlık ilişkileri, yapmayı istediği meslek, barınma durumu, kardeş sayısı, anne-baba tutumu ve ekonomik durumu değişkenlerinin kaygı düzeylerine etkilerinin araştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2005–2006 öğretim yılı bahar yarıyılında Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Fen Bilgisi ve Matematik öğretmenliği programlarına devam eden 186 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma doğrudan evren üzerinde gerçekleştirildiği için örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Bununla birlikte uygulanan ankette yer alan kişisel durum bilgilerini ifade etmeyen 22 öğrencinin anket formu değerlendirmeye alınmamıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, C.D. Spielberger ve arkadaşlarınca geliştirilen ve Öner ve Le Compte tarafından Türkçe'ye uyarlanan “Sürekli kaygı ölçeği”, kaygı düzeyini etkileyebileceği düşünülen 8 etmeden oluşan “kişisel bilgi anketi” (Öner ve Le Compe, 1998) ve yarı yapılandırılmış görüşme ile toplanmıştır. Sürekli kaygı ölçeği bireyin genellikle kendini nasıl hissettiğini betimlemesini içermektedir. Ölçekten elde edilen puanlar kuramsal olarak 20 ile 80 arasında bulunmaktadır. Uygulamalarda saptanan ortalama puan düzeyi 30 ile 71 arasında değişmektedir. Ölçek için saptanan güvenilirlik katsayıları 0,83 ile 0,87 arasında değişmektedir. Test-tekrar test güvenilirliği ise 0,71 ile 0,86 arasında (Öner ve Le Compe 1998, s: 11–13) hesaplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme için sorular araştırmacılar tarafından sürekli kaygı ölçeğindeki maddelerden hareketle hazırlanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veri toplama araçları öğrencilere 2005–2006 yılı bahar yarıyılı başlangıcında uygulanmıştır. Toplanan veriler anket özelliklerine göre puanlanıp kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Araştırmada verilerin analizi için “SPSS” paket programı kullanılmıştır. Veriler, bağımsız gruplar için t-testi, varyans analizi ve Scheffé testi teknikleri kullanılarak çözümlenmiştir. Çözümlemelerden elde edilen bulguların ışığında her iki branşta kaygı düzeyleri yüksek, orta ve düşük olan 12 öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerden birinci elden veri toplama amacıyla uygulanan anketlere verilen yanıtların öğrencilerin gerçek düşüncelerini yansıtmadığının sınanması amaçlanmıştır.

BULGULAR

Bu çalışma ile elde edilen verilerin analizinden aşağıda sunulan bulgulara ulaşılmıştır. Bulgular, branş, cinsiyet başarı durumu, arkadaşlık ilişkileri, yapmayı istedikleri meslek, barınma durumu, kardeş sayısı, anne-baba tutumu ve ekonomik duruma göre çözümlenerek tablolar halinde verilmiştir.

1. Öğrencilerin Branşlarına Göre Kaygı Düzeyleri

Öğrencilerin branşlarına göre kaygı düzeylerine ilişkin veriler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerin Branşlarına Göre Kaygı Düzeyi Puanlarının Ortalamaları ve t-Testi Sonucu

Anabilim Dalı	N	\bar{x}	S	t	Sd	P
Fen Bilgisi	55	46.55	8.22	-0.291	162	0.77
Matematik	109	46.94	8.06			

$P > .05$

Fen ve Matematik öğretmenliği branşlarındaki öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yoktur ($P > .05$). Bu durum, her iki branştaki öğrencilerin geleceğe yönelik benzer kaygılar taşıdığını göstermektedir.

2. Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Kaygı Düzeyleri

Matematik ve Fen branşlarında okuyan öğrencilerin branş ayırımı yapılmadan cinsiyete göre kaygı düzeylerinin karşılaştırılmasından elde edilen sonuçlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Cinsiyete Göre Kaygı Düzeylerine İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Sonucu

Cinsiyet	N	\bar{x}	S	t	Sd	P
Kız	45	51.49	9.16	4.867	162	0.001*
Erkek	119	45.03	6.89			

$P < .01$

Her iki branştaki kız öğrencilerin kaygı düzeylerinin erkek öğrencilerden çok yüksek olduğu saptanmıştır ($P < .01$).

3. Öğrencilerin Başarı Durumlarına Göre Kaygı Düzeyleri

Fen ve Matematik branşlarında okuyan öğrencilerin başarı durumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi gösteren ANOVA (one-way) testi sonuçları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: Öğrencilerin Üniversitedeki Başarı Durumlarına Göre Kaygı Düzeyi Puanlarına ait Anova Testi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ort.	F	P
Gruplar arası	1762.083	3	587.361	10.555	0.001*
Gruplar içi	8903.673	160	55.648		
Toplam	10665.756	163			

$P < .01$

Tablo 3’te görüldüğü üzere öğrencilerin üniversitedeki başarıları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlıdır ($P < .01$). Bu farklılığın hangi başarı grupları arasında olduğunu saptamak için yapılan Scheffé testi sonuçları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin Üniversitedeki Başarı Durumlarına Göre Kaygı Düzeyi Puanlarına İlişkin Scheffé Testi Sonuçları

Gruplar	Ortalama Fark	Standart hata	P
İyi- Çok iyi	0.43952	2.80242	0.999
İyi-Orta	-6.42863*	1.28835	0.001*
İyi-Düşük	-7.03072*	1.88347	0.004

$P < .01$

Tablo 4’te görüldüğü üzere başarı durumları iyi olan öğrencilerin başarı düzeyi “orta” ve “düşük” öğrencilere göre daha az kaygılıdır ($P < .01$). Başarı durumları “çok iyi” ile “iyi” olan öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

4. Öğrencilerin Arkadaşlık İlişkilerine Göre Kaygı Düzeyleri,

Öğrencilerin üniversitedeki arkadaşlık ilişkilerine göre kaygı düzeyi puanlarının ANOVA testi sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5: Öğrencilerin Üniversitedeki Arkadaşlık İlişkilerine Göre Kaygı Düzeyi Puanlarının ANOVA Testi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Gruplar arası	1658.382	2	829.191	14.821	0.001*
Gruplar içi	9007.375	161	55.946		
Toplam	10665.756	163			

$P < .01$

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerine göre kaygı düzeyi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ($P < .01$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffé testi sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: Öğrencilerin Üniversitedeki Arkadaşları İle İlişki Durumlarına Göre Kaygı Düzeyi Puanlarına İlişkin Scheffé Testi Sonuçları

Gruplar	Ortalama Fark	Standart hata	P
Çok iyi -iyi	-3.52400*	1.40218	0.045
Çok iyi-Yetersiz	-9.74228*	1.79706	0.001*
İyi-yetersiz	-6.21828*	1.57050	0.001*

$P < .01$

Tablo 6 incelendiğinde arkadaşlık düzeyleri “çok iyi” ve “iyi” olan öğrencilerin kaygı düzey puanları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Bununla birlikte arkadaşlık ilişkileri “çok iyi” ve “yetersiz” ile “iyi” ve “yetersiz” olan öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında yetersiz öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuştur ($P < .01$).

5. Öğrencilerin Çalışmak İstedikleri Mesleğe Göre Kaygı Düzeyleri

Fen ve Matematik öğretmenliği branşlarında okuyan öğrencilerin gelecekte yapmak istedikleri mesleğe göre kaygı düzeylerine ilişkin t-testi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Öğrencilerin Çalışmak İstedikleri Mesleğe Göre Kaygı Düzeyi Puanlarının Ortalamaları ve t-Testi Sonucu

Meslek	N	\bar{x}	S	t	Sd	P
Serbest	54	46.69	7.48	-0.132	162	0.895
Memurluk	110	46.86	8.41			

$P > .05$

Tablo 7 incelendiğinde hem Matematik hem de Fen Bilgisi öğretmenliği öğrencilerinin gelecekte yapmak istedikleri mesleklere göre kaygı düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > .05$).

6. Öğrencilerin Barınma Durumlarına Göre Kaygı Düzeyleri;

Öğrencilerin barınma durumlarına göre kaygı düzeylerine ilişkin ANOVA testi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Öğrencilerin Barınma Durumlarına Göre Kaygı Düzeylerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ort.	F	P
Gruplar arası	86.236	2	43.118	0.656	0.520
Gruplar içi	10579.520	161	65.711		

Toplam	10665.756	163			
--------	-----------	-----	--	--	--

P> .05

Tablo 8 incelendiğinde her iki branştaki öğrencilerin barınma durumlarına göre kaygı düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır (P> .05).

7. Öğrencilerin Sahip Oldukları Kardeş Sayısına Göre Kaygı Düzeyleri

Fen ve Matematik öğretmenliği branşlarında okuyan öğrencilerin kardeş sayısına göre kaygı düzeylerine ilişkin ANOVA-Testi sonuçları Tablo 9 da verilmiştir.

Tablo 9: Öğrencilerin Sahip Oldukları Kardeş Sayısına Göre Kaygı Düzeylerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Gruplar arası	19.030	2	9.515	0.144	0.866
Gruplar içi	10646.726	161	66.129		
Toplam	10665.756	163			

P> .05

Tablo 9 incelendiğinde her iki branştaki öğrencilerin toplamı için kardeş sayıları ile kaygı düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir (P> .05).

8. Öğrencilerin Anne-Baba Tutumlarına Göre Kaygı Düzeyleri

Öğrencilerin anne-baba tutumlarına göre kaygı düzeylerine ilişkin ANOVA testi sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10: Öğrencilerin Anne-Baba Tutumlarına Göre Kaygı Düzeylerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ort.	F	P
Gruplar arası	1256.430	2	628.215	10.749	0.001*
Gruplar içi	9409.326	161	58.443		
Toplam	10665.756	163			

P< .01

Tablo 10 incelendiğinde öğrencilerin anne-baba tutumları ile kaygı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ($P < .01$). Bu farklılıkların hangi tutum grubundaki anne-babalar arasında olduğunu anlamak amacıyla Scheffé testi yapılmıştır. Scheffé testi sonuçları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11: Öğrencilerin Anne-Baba Tutumlarına Göre Kaygı Düzeylerine İlişkin Scheffé Testi Sonuçları.

Gruplar	Ortalama Fark	Standart Hata	P
Demokratik-otoriter	-5.90727*	1.37991	0.001*
Demokratik-ilgisiz	-6.52632	2.79607	0.069
Otoriter-ilgisiz	-0.61905	2.94905	0.978

$P < .01$

Tablo 11 incelendiğinde tutumları demokratik ve otoriter olan ailelerden gelen öğrencilerin kaygıları ile tutumları ilgisiz olan ailelerden gelen öğrencilerin kaygıları arasında, tutumları ilgisiz olanlar lehine bir farklılık olmakla birlikte bu farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($P > .05$). Bununla birlikte, tutumları demokratik olan ailelerden gelen öğrencilerin kaygı puanları ile tutumları otoriter olan ailelerden gelen öğrencilerin kaygı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($P < .01$). Otoriter tutuma sahip ailelerden gelen öğrenciler demokratik tutuma sahip ailelerden gelen öğrencilere göre daha kaygılıdır.

9. Öğrencilerin Gelir Durumlarına Göre Kaygı Düzeyleri

Üzerinde araştırma yapılan öğrencilerin gelir durumlarına göre kaygı düzeylerine ilişkin ANOVA testi sonuçları Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12: Öğrencilerin Gelir Durumlarına Göre
Kaygı Düzeylerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
Gruplar arası	276.966	2	138.483	2.146	0.120
Gruplar içi	10388.790	161	64.527		
Toplam	10665.756	163			

$P > .05$

Tablo 12 incelendiğinde her iki branştaki öğrencilerin gelir durumları ile kaygı düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($P > .05$).

Ulaşılan bu bulguların tutarlılığını sınamak için başarı düzeyleri yüksek, orta ve düşük olan 12 öğrenci ile görüşmeler yapılmıştır. Seçilen öğrencilerle yapılan görüşmelerin bant kayıtları incelendi, bu bant kayıtlarından çıkan sonuçlarla anketten çıkan analiz sonuçları arasında paralellik olduğu görülmüştür.

Çalışmada elde edilen bulgulara ilişkin yapılan tartışmalar ve ulaşılan sonuçlar aşağıda verilmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma ile elde edilen bulgulara ilişkin tartışma ve sonuçlar, bulgular bölümündeki sıraya göre ele alınmıştır.

Fen ve Matematik öğretmenliği programlarına devam eden öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında okudukları branş açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır (Tablo 1). Bunun çeşitli nedenleri olabilir. Bu nedenlerden biri her iki branştaki öğrencilerin hem devlet okullarında hem de özel okullarda iş bulabilme açısından aynı şansa sahip olmalarıdır. Bununla birlikte her iki branşta okuyan kız öğrencilerin kaygı düzeyi ile erkek öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur. Her iki branştaki kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha kaygılı olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

Araştırmanın bu bulgusu, daha önce bu alanda yapılan araştırma bulgularını (Çakmak ve Hevedanlı, 2005; Ergür, 2004; Erözkan, 2003; Rosenthal ve Schreiner, 2000; Campbell ve Jones, 1997; Akandere, 1997; Özbek ve ark., 2004; Sazak ve ark., 2004; Bozkurt, 2004; Taşğın, 2006) destekler niteliktedir. Kız öğrencilerin kaygı düzeylerinin erkek öğrencilerin kaygı düzeylerinden daha yüksek olmalarının toplumsal değer yargılarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ülkemiz koşullarında erkekler toplumun değerleri doğrultusunda daha özgür bir yaşam sürdürürken kızlar üzerinde ailenin ve yaşadıkları çevrenin daha etkili olduğu bilinmektedir. Bununla birlikte bu durum bölgeler arasındaki kalkınmışlık düzeyi, sosyal yapıya bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Kırsal kesimlerde ailelerin kız çocuklarını okula gönderme konusunda isteksiz oldukları bilinmektedir. Bütün bu durumlar gizli etmenler olarak kız öğrencilerin psikolojilerini dolayısıyla kaygı düzeylerini olumsuz yönde etkileyebilir. Öğrencilerin üniversitedeki başarıları ile kaygı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Özellikle başarı durumları iyi olan öğrencilerin, başarı düzeyleri orta ve düşük olan öğrencilere göre daha az kaygılı olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte başarı durumları çok iyi olan öğrencilerin kaygı düzeyleri ile başarı durumları iyi olan öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Başarı durumlarına göre kaygı düzeylerinde meydana gelen değişiklikler konusunda araştırmacılar arasında tam bir görüş birliğinin olduğu söylenemez. Bu sonuç, başarı düzeyine göre kaygı düzeyinin değiştiğini, başarı düzeyi arttıkça kaygı düzeyinin azaldığını ifade eden araştırmacıların (Surtees ve ark., 2002; Alisinaoğlu ve Ulutaş, 2000; Varol, 1990; Genç ve ark., 1999) sonuçları ile paralellik taşımaktadır. Ancak öğrencilerin başarı düzeyi ile kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı ifade edildiği araştırmalar da (Çakmak ve Hevedanlı, 2005) bulunmaktadır.

Bu çalışma ile elde edilen bulgular, öğrencilerin kaygı düzeylerinin arkadaşlık kurma düzeylerinden etkilendiğini göstermiştir. Arkadaşlık düzeyleri “çok iyi” ve “iyi” olan öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında bir fark bulunmazken, arkadaşlık edinmede yetersiz kalan öğrencilerin kaygı düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 6). Gerek okul ortamındaki arkadaşlıklar gerekse okul dışında edinilen arkadaşlıklar öğrencilerin sosyal yaşama karşı tutum

ve davranışlarını etkilemekte, dolayısıyla değişik düzeylerde psikolojilerine yansımaktadır. Çok iyi düzeyde arkadaşlıklar kuran öğrencilerin özgüvenlerinin yüksek olduğu ve geleceğe ilişkin planlarında daha sağlıklı kararlar alabilecekleri ifade edilmektedir (Yavuzer, 1992; Ergür, 2004).

Yörükoğlu'na (1985) göre, üniversite ortamında kurulan doğru arkadaşlıklar bireyin kendine güven ve saygı duymasına, kendini değerli hissetmesine ve arkadaşlarına güven duymasına ve daha tutarlı davranışlar sergilemesine neden olmaktadır.

Araştırmada elde edilen bulgular öğrencilerin seçtikleri branşların gelecekte yapmak istedikleri meslek konusundaki kaygılarında bir farklılık ortaya koymadığını göstermiştir (Tablo 7). Bu branşlarda mezun olan öğrencilerin tümünün Milli Eğitim Bakanlığınca atanmadığı göz önüne alındığında bu öğrencilerin artık devlet kapısı olmasa da özel sektörde iş sahibi olma düşüncesini özümsemelerinden kaynaklanabilir. Elde edilen bu sonuç, Çakmak ve Hevedanlı'nın (2005) sonuçlarını destekler niteliktedir.

Öğrencilerin barınma durumlarının kaygı düzeylerini etkilemediği saptanmıştır (Tablo 8). Bu sonuç, öğrencilerin ailelerinin yanında, yurtda ya da arkadaşları ile birlikte barınmalarının kaygılarında değişikliğe yol açmadığını göstermektedir. Benzer şekilde, üniversite öğrencilerinin sahip oldukları kardeş sayılarının kaygı düzeylerinde farklılıklara neden olamadığı da görülmüştür (Tablo 9). Bu durum, üniversite çağındaki öğrencilerin geleceğe ilişkin kaygılarında kardeş sayısının azlığı veya çokluğunu sorun etmediklerini düşündürmektedir. Bu programlarda okuyan öğrencilerin genelinin ailelerinin düşük ve orta gelirli oldukları ve kendilerinin de burs, kredi gibi olanaklardan yararlanmaları böyle bir sonucun çıkmasında etken olabilir.

Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarına göre kaygı düzeyleri incelendiğinde aile tutumları ile kaygı düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıkların olduğu saptanmıştır (Tablo 10 ve Tablo 11). Tutumları demokratik ve otoriter olan ailelerden gelen öğrencilerin kaygıları arasında tutumları ilgisiz olanlar lehine bir farklılık olmakla birlikte bu farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($P > .05$). Bununla birlikte otoriter ailelerden gelen öğrencilerin kaygı puanları ile demokratik ailelerden gelen öğrencilerin kaygı puanları arasında otoriter tutuma sahip aileler lehine anlamlı bir fark vardır ($P < .01$). Bu durum, otoriter

ailelerden gelen öğrencilerin demokratik ailelerden gelen öğrencilere nazaran daha çok kaygıya sahip olduğunu göstermektedir. Araştırmada elde edilen bu sonuç, bu alanda yapılan çalışmaların (Çakmak ve Hevedanlı, 2005; Bozkurt, 2004; Alisinaoğlu ve Ulutaş, 2000; Kandel 1995; Erkan, 2002) sonuçlarını destekler niteliktedir.

Otoriter ailelerden gelen öğrencilerin kaygı düzeylerinin yüksek olmasının, aile beklentilerinin yüksekliğinden ve mükemmeliyetçi anlayışının oluşturduğu gerilimden kaynaklandığı düşünülmektedir. Demokratik tutuma sahip anne ve babaların çocuklarına karşı olumlu davranışları ve onlara güvendiklerini hissettirmeleri onların kendilerine güvenmelerinde ve yaşama dair kaygı düzeylerinin düşmesinde etkili olduğu söylenebilir.

Çalışmada elde edilen verilerin analizinden, öğrenci ailelerinin gelir durumlarının kaygı düzeyinde etkili olmadığı görülmüştür (Tablo 12). Tablo 9 ve Tablo 12’den elde edilen bulgular bir arada incelendiğinde; öğrencilerdeki kaygının kardeş sayısının çokluğu ve ailenin gelir durumundan etkilenmediği görülmektedir. Elde edilen bu sonuç Çakmak ve Hevedanlı’nın (2005) öğrenci ailelerinin gelir düzeylerinin kaygılarında etken olmadığı şeklindeki sonuçlarını destekler niteliktedir. Bununla birlikte ailelerin sosyo-ekonomik yapılarının kaygı düzeylerini arttırdığını gösteren çalışmalar da vardır.

Bozkurt’a (2004) göre ailelerin çocuklarına sundukları maddi ve manevi olanaklar dahilinde çocuklarında yüksek başarı beklentileri çocukların psikolojilerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Çalışmada elde edilen bu sonuçlardan hareketle, ailelerin; çocuklarına karşı daha demokratik olmaları ve yapıcı davranışları, cinsiyet farkı gözetmeksizin onlara güvenmeleri, çocuk eğitimi ile ilgili yazılı görsel kaynaklardan yararlanmaları sağlıklı, geleceğine güvenle bakan bireylerin yetişmelerinde yararlı olacağı düşünülmektedir.

Öğrencilerin gelişim potansiyellerini arttırmak açısından, üniversitelerde psikolojik danışma ve rehberlik konularında uzman olan elemanların, öğrencilerin sosyo-kültürel özellikleri, kaygı düzeyleri ve kaygılarıyla başa çıkma becerilerinin belirlenmesi ve bu konuda öğrenci danışmanları ve aileleriyle iş birliği içinde olmaları önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akandere, M. (1997). "Üniversite Gençliğinde Görülen Kaygının Giderilmesinde Sporun Etkisi". **Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi**, 13(3): 198-204.
- Alisinanoğlu, F. ve Ulutaş, İ. (2000). "Çocuklarda Kaygı ve Bunu Etkileyen Faktörler". **Milli Eğitim Dergisi**, 145: 15-19.
- Allwright, D., Bailey, K.M. (1991). **Focus on the Language Classroom: An Introduction to Classroom Research for Language Teachers**. Cambridge University Press, Cambridge.
- Bozkurt, N. (2004). "Bir Grup Üniversite Öğrencisinin Depresyon ve Kaygı Düzeyleri ile Çeşitli Değişkenler Arasındaki İlişkiler". **Eğitim ve Bilim** 29 (133): 52-59.
- Campell, E., Jones, G. (1997). "Precompetition Anxiety And Self-Confidence in Wheelchair Sport Participants". **Adapted Physical Activity Quarterly**, 14(2): 95-107.
- Çakmak, Ö., Hevedanlı, M., (2005). "Eğitim ve Fen-Edebiyat Fakülteleri Biyoloji Bölümü Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi". **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi** (www.e-sosder.com), 4 (14): 115-127.
- Ergür, D. O. (2004). "Yabancı Dil Öğrenimi Sürecinde Kaygı". **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 26:48-53.
- Erkan, Z. (2002). "Sosyal Kaygı Düzeyleri Yüksek ve Düşük ergenlerin Ana Baba Tutumlarına ilişkin Nitel Bir Çalışma". **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 10 (10): 120-133.
- Erözkan, A. (2003). "Üniversite Öğrencilerinin Kaygı Sınav Kaygısı Başaçıkma Davranışları". **VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri**, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Geçtan, E. (1995). **Psiko-dinamik Psikiyatri ve Normal Dışı Davranışlar**. Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Genç, M., Karlıdağ, R., Eğri, M., Güneş, G., Kurçer, M. A., Pehlivan, E., Özcan, E., Ünal, S., (1999). "Öğrenci Seçme Sınavına Girecek Öğrencilerin Sınav kaygısı Düzeyler". **İnönü Üniversitesi Turgut Özal Tıp Merkezi Dergisi**, 6(1): 38-41.
- Işık, E. (1996). **Nevrozlar**. Kent Matbaası, Ankara.
- Kandel, D.B. (1995). "The Contributions of Mothers and Fathers to the Intergenerational Transmission of Cigarette-Smoking in Adolescence". **Journal of Research on Adolescence**, 5 (2): 225-252.

- Kaya, A. (2003). “İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinde Sınav Kaygısı ve Yordayıcı Bazı Değişkenler”. **VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri**, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Kepçeoğlu, M. (1994). **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, Özerler Matbaası, Ankara.
- Kuzgun, Y. (1982). **Mesleki Rehberliğin Bireylerin Yetenek ve İlgilerine Uygun Meslekleri Tanımlarına Etkisi**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Nascente, R. (2001). “Student Anxiety in the Classroom”. **English Teaching Professional**, 19: 18-20.
- Öner, N., Le Compte, A. (1998). **Süreksiz Durumluluk/ Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı**. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Özbek, M., Tümer, C., Cangöz, B. (2004). “Hacettepe Diş Hekimliği Fakültesi’ndeki Gönüllü Öğrenciler Üzerinde Bazı Demografik Faktörler, Kaygı ve Depresyon Düzeylerinin İncelenmesi”. **Hacettepe Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi**, 28(2): 11-17.
- Rosenthal, B. S., Schreiner, A. C. (2000). “Prevalence of Psychological Symptoms Among Undergraduate Students in an Ethnically Diverse Urban Public College”. **Journal of American Collage Health**, 49 (1): 12-18.
- Sazak, N., Ece, A. (2004). “Özel Yetenek Sınavına Giren Lise Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi”. **Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 5(8): 102-113.
- Scovel T. (1978) “The Effect of Affect on Foreign Language Learning: A Review of the Anxiety Research”. **Language Learning**, 28 (1): 129-142.
- Scovel T. (1991) “The Effect of Affect on Foreign Language Learning: A Review of The Anxiety Research in” E.K. Horwitz and D.J. Young, **Language Anxiety**, 101–108. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Surtees, P.G., Wainwright, N.W.J., Pharoah, P.D.P. (2002). “Psychosocial Factors and Sex Differences in High Academic Attainment at Cambirdge University”. **Oxford Review of Education**, 28 (1): 21-38.
- Taşgın, Ö. (2006). “Beden Eğitimi ve Spor Yüklsekokulunda okuyan Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”. **Kastamonu Eğitim Dergisi**, 14 (2): 679-686.
- Varol, Ş. (1990). “Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Durumluluk-Sürekli Kaygı Düzeylerini Belirlenip Karşılaştırılması”. **Yüksek Lisans Tezi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yavuzer, H. (1992). **Çocuk Psikolojisi**. Remzi kitapevi, İstanbul.
- Yörükoğlu, A. (1985). **Gençlik Çağı**. T. İşbankası Kültür Yayınları, Ankara.